

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Факультет іноземної філології

Історичний факультет

**СХОДОЗНАВСТВО.
АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Тези доповідей

II Міжнародної науково-методичної конференції

19 березня 2021 р.

Харків – 2021

УДК 81'243
ББК 81.2
С91

Укладачі: Н.В. Руда, Л.М. Ямпольська

Організаційний комітет конференції:

Ю.Д. Бойчук – ректор, доктор педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України (Україна)
С.В. Бережна – проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності доктор історичних наук, професор(Україна)
Д-р Кемаль Учунджу, професор, Чорноморський технічний університет (Туреччина)
Н.В. Руда – завідувач кафедри східних мов, кандидат філологічних наук, доцент (Україна)
Л.М. Ямпольська – доцент кафедри всесвітньої історії, кандидат історичних наук, доцент (Україна)
І.А. Скразловська – доцент кафедри східних мов (Україна)
Д-р Алібекіроглу Сертан - викладач кафедри турецької мови і літератури у Газіантепському університеті (Туреччина), запрошений викладач кафедри східних мов ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Сходознавство. Актуальність та перспективи. Тези доповідей II Міжнародної науково-методичної конференції, 19 березня 2021 р. – Х.: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2021. – 206 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського-національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
протокол № 3 від 07.04.2021

До збірника увійшли тези доповідей II Всеукраїнської науково-методичної конференції «Сходознавство. Актуальність та перспективи», присвячені проблемам східної філології, освіти та виховання, методики навчання сходознавчих дисциплін, перекладу, міжкультурної комунікації, літературознавства, історії, економіки, політики, соціуму країн Сходу. Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних та історичних спеціальностей.

Видано за рахунок укладачів

УДК 81'243
ББК 81.2
С91

Classroom of Chinese Colleges and Universities.....	185
Гайдук А.М. Історичні корені мусульманського права.....	187
Кучеренко Л.Ю. Китайський політичний плакат як дзеркало зовнішньої політики КНР 1950-х – 1970-х років.....	189
Матей Ю.Ф. Ідея «Великої Південної Азії»: новий регіональний підхід США до країн Прикаспію.....	192
Мороз Р.Д. Територіальні претензії КНР у Південно-Китайському морі.....	194
Пономаренко В.В., Сімонова А.А. «Самурай – лицар з катаною?»: до аналізу стану військово-служивого дворянства в середньовічній Японії та Європі.....	196
Пушкаренко О.С. Хюррем султан – зачинателька «Жіночого султанату».....	198
Тарасенко А.В. «Лінія Доджа» народжує нову Японію.....	200
Тарасенко О.А. Боротьба жінок Японії за зміну гендерної політики держави: «фемінізм другої хвилі».....	202

ІДЕЯ «ВЕЛИКОЇ ПІВДЕННОЇ АЗІЇ»: НОВИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД США ДО КРАЇН ПРИКАСПЮ

Матей Юлія Федорівна, студентка 3 курсу історичного факультету
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Науковий керівник: к. і. н., доц. Ямпольська Л.М.

В умовах світових геополітичних реалій, які склалися на початку ХХІ ст., адміністрація Білого дому розглядала Центральну Азію як окремий регіон, пов'язаний з Росією та країнами СНД, який включає в себе п'ять колишніх республік СРСР: Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Туркменістан і Узбекистан. Однак, наприкінці 2005 року Сполучені Штати Америки змінили свій підхід до Центральної Азії як до регіону. У рамках нової концепції, заснованої на принципово іншій регіональній політиці, дана територія поєднується з Південною Азією в рамках єдиного регіону, названого «Велика Південна Азія». Проблема заслуговує на особливу увагу, тому що цей якісно новий проект підтвердив значення республік Каспійського регіону в системі зовнішньополітичних пріоритетів і політики безпеки США.

Мета статті – охарактеризувати регіональний проект Сполучених Штатів Америки «Велика Південна Азія». Сформульована мета вимагає розв'язання конкретних завдань, а саме: дослідити еволюцію ідеї «Великої Південної Азії», проаналізувати цей підхід з точки зору країн Каспійського регіону, дослідити значимість Центральної Азії для США в контексті нового регіонального підходу.

Реалізація аналізованого проекту має для республік Каспійського регіону як позитивні, так і негативні наслідки. До позитивних необхідно віднести сприяння стабілізації ситуації в Афганістані, поява ще одного транспортного та енергетичного коридору, а також зниження залежності країн регіону від Росії та Китаю. До негативних наслідків належить збільшення потоку наркотиків у короткостроковій перспективі, ісламська «радикалізація» держав Каспійського регіону під впливом «культури» Афганістану і Пакистану і руйнування концепції Центральної Азії як окремого єдиного регіону.

Ініціюючи цей проект, США переслідують свої власні інтереси. Деякі з них перетинаються з інтересами країн Центральної Азії. Наприклад, одним з основних завдань проекту є сприяння стабілізації ситуації в Афганістані, який контролювався Вашингтоном [1, с. 11]. І якщо сам контроль США над Афганістаном викликає питання, то в стабілізації ситуації у цій державі однозначно зацікавлені всі республіки Центральної Азії. До того ж три з них (Таджикистан, Туркменістан і Узбекистан) мають спільний кордон з Афганістаном. У зв'язку з цим проблеми Афганістану впливають і на ці країни, що було особливо помітно під час громадянської війни.

Іншою проблемою для безпеки країн Центральної Азії стало питання перетворення Афганістану в провідного виробника опію та його похідних. Згідно з даними ООН, з року в рік площа земель, відведена в Афганістані для вирощування опіумного маку, неухильно збільшувалась. Станом на 2005 рік 89% [2] всього опіуму, який продавався на світовому чорному ринку, було вироблено саме в Афганістані. До того ж, згідно з оцінками експертів, 25-30% [2] афганських наркотиків йде транзитом через країни Центральної Азії, де в зв'язку з цим збільшилось їх споживання.

Таким чином, лише військова та економічна допомога зовнішніх факторів (США і держав ЄС) стабілізує Афганістан і утримує його від повернення до стану громадянської війни. Очевидно, що дана мета адекватно сприймалась у країнах Центральної Азії, зацікавлених в стабільності та розвитку свого південного сусіда.

Наступний аспект пов'язаний із тим, що основою проекту є створення транспортних і енергетичних коридорів, що проходять через Афганістан. Згідно з проектом «Велика Південна Азія», основними споживачами енергоресурсів республік Каспійського регіону повинні стати в Південній Азії Індія і Пакистан. Ще в грудні 2002

року прем'єр-міністр Пакистану Зафрулла Хан Джамалі, глава Туркменістану Сапармурат Ниязов і президент Афганістану Хамід Карзай підписали угоду, в якій зазначалися правові умови для компаній, які мають намір інвестувати в проект, а також питання безпеки і процедури оплати за транзит [3]. Однак, реалізація проекту гальмувалася через низку факторів, серед яких основними були нестабільність в Афганістані, ненадійність Туркменістану як потенційного постачальника газу та наявність конкуруючого проекту будівництва трубопроводу для транспортування газу з Ірану.

Проект «Велика Південна Азія» передбачав також створення транспортних коридорів через Афганістан, зокрема автотраси Алмати-Карачі. У результаті цього, на додаток до Північного коридору, що проходить через Росію, і Західного, що пролягає через країни Кавказу, повинен був з'явитися Південний транспортний коридор через держави Південної Азії. Республіки Центральної Азії є «ізольованими» державами, які не мають прямого виходу до Світового океану. Ця проблема особливо актуальна для Киргизстану, Таджикистану і Узбекистану, які не мають доступу до Каспійського моря, у результаті чого при транспортуванні своїх ескортних і імпорتنих товарів вони залежать від інших держав. При цьому подібна залежність є не тільки економічною проблемою, але і питанням політичним [4, с. 157].

З економічної точки зору диверсифікація транспортних маршрутів дозволяє учасникам зовнішньоторговельних зв'язків вибирати для себе найбільш доцільні варіанти доставки товарів, а з політичної – дозволяє знизити залежність від країн, по яких проходять інші маршрути. Останнє особливо актуально в ситуації, коли ключові магістралі для транспортування товарів із республік Центральної Азії проходять через територію Росії, яка претендує на посилення свого впливу в регіоні [1, с. 12].

Геополітичним наслідком успішної реалізації проекту «Велика Південна Азія» має стати як зміцнення у регіоні позицій Вашингтона, так і ослаблення позицій Москви та Пекіна. З огляду на амбіції РФ і посилення впливу КНР, наявність у регіоні третьої сили здатна стати стримуючим фактором для можливих гегемоністських амбіцій вищезгаданих країн.

Проект США був націлений і на збільшення потоків «людей і ідей» у Велику Південну Азію. Однак, з огляду на рівень свідомості і політичну культуру жителів Афганістану і в деякій мірі Пакистану, такий «обмін ідей» може обернутися для країн Центральної Азії зростанням ісламської радикалізації. І республікам Каспійського регіону слід бути готовими до такого повороту подій.

У реалізації цього проекту США мали намір залучитися підтримкою Пакистану та Індії, припускаючи, що вказані країни зацікавлені в експорті енергоресурсів з країн Каспійського регіону, імпорті товарів у ці республіки, а також у збільшенні свого впливу в Центральній Азії. При цьому втілення проекту в життя здатне послабити вплив Росії і Китаю в регіоні за рахунок зменшення їх економічного і політичного впливу на його республіки [4, с. 158].

Отже, виконаний аналіз підтверджує, що реалізація проекту «Велика Південна Азія» має ряд позитивних наслідків для країн Центральної Азії: їх національним інтересам відповідає сприяння стабілізації ситуації в Афганістані, поява ще одного транспортного та енергетичного коридору, а також зменшення залежності від Росії, Ірану та Китаю. Разом з тим, проект може призвести і до негативних наслідків. На нашу думку, в їх числі: збільшення в короткостроковій перспективі потоку наркотиків, ісламська радикалізація країн Центральної Азії під впливом культури Афганістану і Пакистану, а також ліквідація концепції Центральної Азії як окремого регіону.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волович О. Політика Росії, Туреччини, США і ЄС в Чорноморсько-Каспійському регіоні: взаємодія і суперництво. Чорноморська безпека. 2008. № 1 (7). С. 11-14.

2. World Drug Report 2006, United Nations Office on Drugs and Crime. Vol. 1. Analysis. P. 12. URL: <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/WDR-2006.html>
3. В Ашхабаде підписано трехстороннее рамочное соглашение о строительстве трансфганского газопровода. URL: <https://centrasia.org/newsA.php?st=1041003060>
3. Гринько С. Роль енергетичного питання в сучасній геополітиці. Нові тенденції у сфері енергетичної безпеки: Збірка статей на основі матеріалів міжнар. наук.-практ. конференції, Київ, 2003. К.: Логос, 2004. С. 156-160.

ТЕРИТОРІАЛЬНІ ПРЕТЕНЗІЇ КНР У ПІВДЕННО-КИТАЙСЬКОМУ МОРІ

Мороз Роман Дмитрович, студент 4 курсу

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Науковий керівник: к. п. н., доц. Г.С. Панасенко

Останнім часом територіальні суперечки між Китаєм та країнами АСЕАН в Південно-Китайському морі (ПКМ) привернули до себе увагу світової спільноти. Акваторія ПКМ має величезні рибні ресурси, нафтогазові родовища на понад \$1 трлн і велике стратегічне значення, адже через неї пролягають важливі лінії морських комунікацій – усе це робить регіон доволі привабливим, доступ до якого принесе не малі дивіденди.

Тому і не дивно, що найбільший гравець регіону – КНР – висунула претензії на 90% ПКМ ще в 1943 році у вигляді так званої «дев'ятипунктирної лінії», аргументуючи це тим, що дана акваторія є «історичними водами» Китаю, адже, за словами китайського істеблішменту, вперше освоювалась китайцями ще за часів династії Хань. Проте в міжнародному праві немає такого визначення як «історичні води» і цього не може бути достатньо для підтвердження власних претензій на даний регіон. Також не дуже зрозуміло, чи висуває Китай претензії на всю акваторію, або тільки на острови. Територіальні претензії зачепили острови Спрайтлі, Парасельські о-ви та риф Скарборо, на які окрім КНР претендують В'єтнам, Малайзія, Філіппіни, Тайвань, Індонезія, Бруней. Варто зазначити, що Тайвань, як і КНР висуває претензії на території в межах «дев'ятипунктирної лінії» (Рис. 1).

Рис. 1. Карта ПКМ зі спірними територіями [5]